

Nr 283.

Godkänd av första kammaren den 6 juni 1941.

Godkänd av andra kammaren den 6 juni 1941.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till folkskoleväsendet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 128.)

Till Konungen.

I propositionen, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1941/42 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkten 142 av den propositionen bilagda utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1941) föreslagit riksdagen att till Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem för budgetåret 1941/42 anvisa ett förslagsanslag av 1,350,000 kronor.

I samma proposition har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkterna 133, 134, 137, 140, 143 och 152) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som bleve riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1941/42

dels till Folkskolinspektionen: Avlöningar ett förslagsanslag av 685,000 kronor;

dels till Folkskolinspektionen: Omkostnader ett förslagsanslag av 200,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor ett förslagsanslag av 136,000,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern ett förslagsanslag av 280,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor ett förslagsanslag av 350,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn ett förslagsanslag av 2,000,000 kronor;

dels till Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare ett förslagsanslag av 4,100,000 kronor;

dels ock till Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet ett förslagsanslag av 600,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 21 mars 1941 dagtecknad proposition, nr 176, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42;

2. till *Folkskolinspektionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 711,200 kronor;

3. till *Folkskolinspektionen*: *Omkostnader* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 200,000 kronor;

4. medgiva, att för budgetåret 1940/41 gällande grunder för provisorisk avlöningsförstärkning och provisoriskt dyrortstillägg åt vissa lärare vid folk- och småskolor m. fl. skola med av departementschefen angiven jämkning äga tillämpning jämväl för budgetåret 1941/42;

5. till *Folkskolor m. m.*: *Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 134,400,000 kronor;

6. medgiva, att ur sistnämnda anslag må, om och i den mån behov därav prövas föreligga, utgå statsbidrag till undervisning för svenska barn i utlandet, dock med sammanlagt högst 26,500 kronor;

7. till *Folkskolor m. m.*: *Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 275,000 kronor;

8. till *Folkskolor m. m.*: *Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 345,000 kronor;

9. till *Folkskolor m. m.*: *Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 2,200,000 kronor;

10. till *Folkskolor m. m.*: *Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning å tilläggsstat II till riksstaten* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* (B) av 300,000 kronor;

11. godkänna av departementschefen förordade ändringar i gällande grunder för statsbidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid fortsättningsskolor;

12. till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 4,100,000 kronor;

13. godkänna av departementschefen förordade ändringar i gällande grunder för statsbidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet;

14. till *Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 550,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehåft

dels motionen II: 288, vari hemställts, att riksdagen vid besvarandet av Kungl. Maj:ts proposition nr 176 måtte beakta de i motionen framförda synpunkterna;

dels motionen II: 287, vari hemställts, bland annat, att riksdagen vid bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 176 ville besluta att:

1:o) uttala, att Kungl. Maj:t finge äga befogenhet att efter prövning av varje särskilt fall föreskriva, att skoldistrikt skall vara skyldigt att till undervisning mottaga även skolpliktiga barn från barnhem;

2:o) hemställa, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida icke avgångsprövning å annan tid än vid läsårets slut må kunna anordnas för lärjungar, som från sjunde klassen utflytta till sexklassig skola;

dels de två likalydande motionerna I: 22 och II: 19, vari hemställts, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa:

1:o) att Kungl. Maj:t måtte skyndsammast upptaga till prövning frågan om ordnande av den skolhygieniska verksamheten och läkarvården vid rikets folkskolor genom statens medverkan och snarast möjligt förelägga riksdagen förslag därom,

2:o) att Kungl. Maj:t måtte såsom ett led i denna verksamhet och på grundval av särskilt sakkunnigbetänkande för riksdagen jämväl framlägga förslag om viss fri barnbespisning i Sveriges folk- och småskolor;

dels motionen II: 87, vari hemställts, bland annat, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning rörande en centralisering av den yrkesbestämda fortsättningsskolan inom vissa ödebygdsområden medelst uppförande av särskilda skolhem för fortsättningsskolans elever;

dels de två likalydande motionerna I: 7 och II: 9, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om utredning, huruvida icke frågan om anordnande av skolskjutsar kunde väsentligen befrämjas

genom att åt länsstyrelserna överlämnades att inom ramen för sina allmänna befogenheter i avseende å yrkesmässig biltrafik och under beaktande av lokala och ekonomiska förutsättningar tillse, att innehavare av biltrafiktillstånd uppehölle regelbundna turer för skolskjutsar å lämpliga sträckor och tider och till skäligen taxor;

dels de två likalydande motionerna I: 219 och II: 274, vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta höjning av det i punkt 12 av Kungl. Maj:ts proposition nr 176 begärda förslagsanslaget till avlöningsbidrag åt lärare vid fortsättningsskolor från 4,100,000 till 4,200,000 kronor;

dels ock de två likalydande motionerna I: 205 och II: 289, vari hemstälts, att riksdagen måtte 1:o besluta att statsbidrag till bestridande av kostnader för centralisering av fortsättningsskolväsendet må, i huvudsaklig överensstämmelse med folkskolans besparingssakkunnigas förslag och enligt de närmare villkor och bestämmelser Kungl. Maj:t må äga föreskriva, under budgetåren 1941/44 utgå jämväl för färd med fordon, som framföres av barnen själva, 2:o till Fortsättningskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet för budgetåret 1941/42 anvisa ett förslagsanslag av 500,000 kronor.

I. Åtgärder för fortsatt rationalisering av folkskoleväsendet.

1. De sakkunnigas huvudförslag.

Riksdagen har i likhet med departementschefen funnit erforderligt, att det pågående rationaliseringsarbetet inom folkskoleväsendet fortsättes samt att detsamma bedrivs med större planmässighet och enhetlighet än hittills. Folkskolans besparingssakkunniga hava påvisat förekomsten av ett icke ringa antal läraravdelningar, i vilka lärjungeantalet är så lågt, att deras bibehållande icke kan anses försvarligt ur vare sig pedagogiska eller ekonomiska synpunkter. På sätt de sakkunniga föreslagit bör därför även enligt riksdagens mening uppgöras en plan för genomförandet av de organisationsändringar, som under loppet av de fem närmast följande budgetåren synas böra vidtagas. Givetvis böra dock förutsättningarna för varje särskild organisationsändring, såsom de sakkunniga och departementschefen framhållit, i vanlig ordning prövas av vederbörande myndigheter under hänsynstagande till alla på frågan inverkan omständigheter.

Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot de allmänna riktlinjer för bedömandet i de särskilda fallen av aktuella rationaliseringsåtgärder.

gärder, som uppdragits av de sakkunniga och förordats av departementschefen. Riksdagen har dock i likhet med departementschefen funnit det angeläget att understryka vikten av att varsamhet iakttages vid tillämpningen av dessa allmänna riktlinjer, särskilt när det gäller indragning av skolor. Riksdagen får erinra, att riksdagen redan år 1935 uttalade sig i denna riktning. Riksdagen ansluter sig till departementschefens uttalande, att bibehållandet av en småskola av b-form mången gång får anses försvarligt eller önskligt, även om lärjungeantalet skulle något understiga tio. Likaså finner riksdagen särskild aktsamhet av nöden vid avgörandet av frågor om indragning av skolor i mer avlägsna eller isolerade bygder, där skolan ej sällan torde spela en icke oväsentlig roll såsom ett centrum för det kulturella livet på orten och där skolans indragande måhända — såsom i motionen II: 288 framhålles — skulle komma att verka såsom en bidragande faktor till traktens avfolkning.

Såsom de sakkunniga framhållit, synes besparingsprogrammets genomförande komma att medföra, att det övervägande antalet därav berörda barn komme i åtnjutande av undervisning i bättre skolformer. Ur pedagogisk synpunkt kunna de föreslagna åtgärderna därför måhända i stort sett få anses såsom en vinning för skolväsendet. Ur ekonomisk synpunkt har kalkylerats med en besparing av omkring 5,000,000 kronor per år efter besparingsprogrammets fulla genomförande, varvid hänsyn tagits även till kostnaderna för centralisering, vilka nästan undantagslöst förutsätta anordnande av skolskjutsar eller inackordering. Departementschefen har framhållit de särskilda svårigheter, som i nuvarande tidsläge härvid möta och som böra föranleda till varsamhet vid prövningen av centraliseringsfrågorna. Riksdagen, som godtager vad departementschefen i berörda avseende anfört, vill för egen del därjämte framhålla, att centraliseringsåtgärder av det omfång, varom nu är fråga, även torde medföra starkare krav på den genom det allmännas försorg anordnade skolbarnsbespisningen. Riksdagen förutsätter, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på detta problem och är beredd att vidtaga de åtgärder på nämnda område, som må befinnas påkallade.

Departementschefen har förordat en ändring i folkskolestadgan i syfte att främja förändring av extra ordinarie lärartjänster till ordinarie, där så med hänsyn till distriktets behov av lärartjänster prövas erforderligt; härigenom skulle nämligen möjligheterna att förflytta lärare ökas. Riksdagen har icke något att erinra mot en dylik åtgärd under förutsättning att ordinarie tjänster inrättas endast där ett stadigvarande behov kan anses föreligga.

I övrigt har vad departementschefen i detta sammanhang anfört och förordat icke givit riksdagen anledning till erinran eller uttalande.

2. Utvidgad användning av skolhemsinstitutionen.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag bifalles av riksdagen, som icke heller funnit anledning till erinran mot departementschefens i detta sammanhang gjorda uttalanden.

3. Skoldistriktsindelningen m. m.

Den nuvarande skoldistriktsindelningen lägger uppenbarligen mången gång hinder i vägen för en rationell skolorganisation. Det sedan länge framträdande önskemålet om en ändring av dessa förhållanden har vunnit förnyad aktualitet och skärpa genom det alltmer ökade behovet av rationaliseringsåtgärder inom folkskoleväsendet. Riksdagen håller emellertid i likhet med departementschefen före, att övervägande skäl tala för att frågan om en ändring av skoldistriktsindelningen icke lämpligen bör lösas annat än i samband med den större frågan om en rationellare kommunindelning överhuvudtaget, varom 1939 års lagtima riksdag i skrivelsen nr 387 begärt utredning. Riksdagen vill framhålla vikten av att den av 1939 års lagtima riksdag begärda utredningen snarast möjligt kommer till stånd.

Intill dess ovannämnda fråga om åstadkommande av en ändamålsenligare indelning på det kommunala området vunnit sin lösning, måste, så vitt riksdagen kan bedöma, de av folkskolans besparingssakkunniga och departementschefen ifrågasatta åtgärderna betraktas såsom ett av ekonomiska skäl betingat provisorium, som i brist på andra och ur principiell synpunkt mera tilltalande utvägar torde kunna godtagas såsom en övergångsanordning till ett mera definitivt system. Riksdagen har sålunda icke velat motsätta sig, att föreskrifter meddelas av den innebörd, departementschefen förordat. Riksdagen får dock särskilt betona vikten av varsamhet vid utövandet av den befogenhet, som därigenom skulle tilläggas Kungl. Maj:t, att även mot ett skoldistrikts önskan besluta om nedläggandet av den enda folkskolan inom distriktet och de skolpliktiga barnens hänvisande till ett annat skoldistrikt. Det vore enligt riksdagens mening att föredraga, om vederbörande kommuner i stället använde sig av möjligheten att bilda kommunalförbund eller eljest sökte träffa frivillig överenskommelse. I detta sammanhang får riksdagen även framhålla angelägenheten av att den av skolöverstyrelsen berörda frågan om ersättning åt det avlämnande skoldistriktet för av ifrågavarande anordning orsakade kostnader i fortsättningen uppmärksammas.

4. Indragning av övertaliga s. k. förenade tjänster.

Vad departementschefen i förevarande hänseende anfört och förordat föranleder icke någon erinran från riksdagens sida.

II. Utsträckning av undervisningsskyldigheten.

a) Generell höjning av undervisningsskyldigheten för folk- och småskollärare.

Riksdagen ansluter sig till den av departementschefen i denna fråga hävdade uppfattningen.

b) Höjning av undervisningsskyldigheten för vissa småskollärare.

Riksdagen delar departementschefens uppfattning, att höjning i enlighet med statskontorets förslag av undervisningsskyldigheten för vecka från och med den 1 juli 1941 för småskollärare med en kortare årlig lästid än 36 veckor icke nu synes böra ifrågasättas.

III. Anslagsberäkningar.

1. Förslagsanslaget till Folkskolinspektionen: Avlöningar.

Riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag.

2. Förslagsanslaget till Folkskolinspektionen: Omkostnader.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke föranlett någon erinran från riksdagens sida.

3. Förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor.

Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot de av departementschefen gjorda anslagsberäkningarna och bifaller förslaget om grunder för provisorisk avlöningsförstärkning och provisoriskt dyrortstillägg under nästa budgetår. Likaså medger riksdagen, att ur förevarande anslag må i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag utgå statsbidrag till undervisning för svenska barn i utlandet med av departementschefen angivet belopp. Riksdagen bifaller även departementschefens förslag angående lönefyllnad i vissa fall åt vikarierande lärare och timlärare under militärtjänstgöring ävensom förslaget rörande jämkning i gällande bestämmelser om fyllnadstjänstgöring i skolor, vid vilka förekomma s. k. förstärkningsanordningar.

Vad departementschefen i övrigt anfört i detta sammanhang har icke föranlett erinran eller uttalande från riksdagens sida.

Den i motionerna I: 22 och II: 19 berörda frågan om ordnande av den skolhygieniska verksamheten och vad därmed äger samband synes förtjänt av den största uppmärksamhet från statsmakternas sida. Såsom i motionerna erinrats, uttalade statsutskottet vid 1938 års riksdag i anledning av då väckta motioner i ämnet den förhoppningen att Kungl. Maj:t skulle komma att för riksdagen framlägga förslag i detta betydelsefulla ämne. Under nu rådande förhållanden framträder behovet av åtgärder på ifrågasvarande område med ökad skärpa. Riksdagen finner därför angeläget att inga åtgärder försummas, vilka kunna inom en rimlig kostnadsram vidtagas i syfte att utan onödigt dröjsmål åstadkomma en effektivare skolhygienisk verksamhet. Motionärerna hava hänvisat till att förslag i förevarande ämne äro underställda Kungl. Maj:ts prövning. Därest nämnda förslag icke finnas ägnade att läggas till grund för ett definitivt ståndpunkts-tagande från Kungl. Maj:ts sida, förutsätter riksdagen, att Kungl. Maj:t föranstaltar om den ytterligare beredning av ärendet, som må befinnas erforderlig. Beträffande det i motionerna I: 22 och II: 19 gjorda yrkandet om skolbarnsbespisning vid rikets folk- och småskolor får riksdagen hänvisa till vad riksdagen i det föregående i denna fråga anfört.

Det i motionen II: 287 berörda spørsmålet om ändrade bestämmelser rörande avgångsprövning i vissa fall har syntts riksdagen förtjäna uppmärksamhet. Såvitt riksdagen kan finna, tala vissa skäl för åstadkommande av lättnader i fråga om möjligheterna att erhålla avgångsbetyg i det i motionen åsyftade fallet. Även andra, i viss mån likartade fall kunna tänkas uppkomma, där motsvarande lättnader kunde vara på sin plats, exempelvis då en lärjunge övergått från sjätte klassen i folkskola till högre skola men icke fullföljt sina studier i sistnämnda skola. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter den närmare utredning, som må befinnas erforderlig, taga denna fråga under närmare övervägande.

4. Förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern.

Riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts förslag i fråga om förevarande anslag och har icke något att erinra mot att det s. k. Gravahemmet under av departementschefen angiven förutsättning tillerkännes bidrag från anslaget.

I motionen II: 287 har hemställts om ett uttalande från riksdagens sida, att Kungl. Maj:t må äga befogenhet att efter prövning i varje särskilt fall föreskriva, att skoldistrikt skall vara skyldigt att till undervisning mottaga även skolpliktiga barn från barnhem. Motionärerna hava enligt riksdagens mening visst fog för sitt ifrågasvarande yrkande. Situationer kunna givetvis

uppkomma, då det kan ligga i det allmännas intresse att föreskrift meddelas om skyldighet för skoldistrikt att i lämplig utsträckning till undervisning mottaga skyddslingar från barnhem eller liknande anstalt på orten. En förutsättning härför bör dock vara att några mera avsevärda olägenheter icke uppstå för distriktet samt att detsamma icke därigenom åsamkas särskilda kostnader. Riksdagen har för sin del icke något att erinra mot att Kungl. Maj:t, därest så befinnes önskligt, under nämnda förutsättning efter prövning i varje särskilt fall meddelar föreskrift av angiven innebörd.

5. Förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor.

Mot Kungl. Maj:ts förslag i fråga om anslag till förevarande ändamål har riksdagen icke funnit anledning till erinran.

6. Förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem.

Den föreliggande beräkningen av anslagsbehovet till inackorderingsbidrag grundar sig på vid tidpunkten för beräkningarna inträdda prisstegringar. Med hänsyn härtill och då vissa svårigheter att anordna skolskjutsar mångenstädes torde medföra en övergång till inackordering kan givetvis en viss sannolikhet anses föreligga för att anslagsbehovet skall komma att överstiga det kalkylerade. I avsaknad av fastare hållpunkter för en uppskattning av den merutgift, som kan tänkas uppkomma, har riksdagen dock icke ansett sig böra frångå Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av ett förslagsanslag av 1,350,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Riksdagen instämmer i departementschefens uttalanden rörande vådan av en för kraftig åtstramning av inackorderingsverksamheten men förutsätter å andra sidan liksom departementschefen att vederbörande myndigheter tillse, att statsverket icke åsamkas onödiga utgifter och att den återhållsamhet iakttages, som särskilt under nuvarande förhållanden är nödvändig.

7. Förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn.

Riksdagen, som för nästa budgetår uppfört förevarande anslag med 2,200,000 kronor, har icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i detta sammanhang anført.

De kraftigt ökade kostnaderna för skolskjutsar samt de särskilda svårigheter, som under nuvarande förhållanden möta vid anordnandet av dylika,

göra enligt riksdagens mening en undersökning önskvärd, huruvida icke skolskjutsinstitutionen skulle kunna i viss mån förbilligas och rationaliseras, därest skolbarnen kunde i större utsträckning än för närvarande anlita de regelbundna kommunikationslinjerna, främst busslinjerna. I de likalydande motionerna I: 7 och II: 9 har detta spörsmål tagits upp till diskussion, varvid ifrågasatts, huruvida icke åt länsstyrelserna skulle kunna uppdragas att tillse, att innehavare av biltrafiktillstånd uppehölle regelbundna turer för skolbarn på lämpliga sträckor och mot skäliga taxor. Det undandraget sig riksdagens bedömande, huruvida den av motionärerna anvisade utvägen är praktiskt framkomlig. Emellertid synas goda skäl tala för att spörsmålet göres till föremål för närmare undersökning. Riksdagen förutsätter, att Kungl. Maj:t ägnar frågan uppmärksamhet och vidtager de åtgärder på detta område, som efter närmare prövning må befinnas påkallade.

8. Förslagsanslaget till Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare.

Såsom departementschefen erinrat, är arvodet för fortsättningsskolornas skolkökslärarinnor för närvarande detsamma som fastställdes år 1919 vid införandet av den obligatoriska fortsättningsskolan. På arvodet utgår ej dyrtidstillägg och följaktligen ej heller kristillägg. Detta förhållande gör det enligt riksdagens mening befogat, att en löneförbättring nu beredes dessa lärarinnor, vilka i allmänhet hava skolköksundervisningen som huvudsyssla, i syfte att i någon mån hålla dem skadeslösa för den starka stegring i levnadskostnaderna som särskilt under de senaste åren inträtt. Departementschefen har för sin del behjärtat det svåra läge, vari ifrågavarande lärarinnor onekligen befinna sig, och förordat en arvodeshöjning med 25 öre till 2 kronor 25 öre för undervisningstimme, varjämte lärarinnorna skulle tillförsäkras fri kost i samband med de praktiska övningarna i hushållsgöromål samt fri bostad jämte bränsle eller ersättning därför under kurserna. Departementschefen säger sig helst hava velat sträcka sig längre men har såsom en provisorisk åtgärd för närvarande begränsat sig till nämnda förslag. I de likalydande motionerna I: 219 och II: 274 har hemställts om en ytterligare höjning av arvodet till 2 kronor 50 öre för undervisningstimme. Riksdagen har för sin del funnit den av departementschefen föreslagna kontanta löneförbättringen väl låg och en löneförbättring med 50 öre för undervisningstimme rimlig. Riksdagen har alltså, med godtagande av departementschefens förslag i övrigt, beslutat en höjning av minimiarvodet och därmed även av statsbidraget för undervisning i hushållsgöromål vid fortsättningsskola till 2 kronor 50 öre. Anslagets belopp har med hänsyn härtill i enlighet med motionärernas förslag höjts med 100,000 kronor till 4,200,000 kronor.

9. Förslagsanslaget till Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet.

Kungl. Maj:ts förslag om höjning av centraliseringsbidraget från högst 1 krona 25 öre till högst 1 krona 50 öre för dag och lärjunge har motive-rats med de ökade kostnaderna för inackordering och skolskjutsar. Den föreslagna höjningen synes, såvitt för närvarande kan bedömas, väl avvägd, och riksdagen bifaller förty ifrågavarande förslag.

I motionen II: 87 har yrkats, att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande en centralisering av den yrkesbestämda fortsättningsskolan inom vissa ödebygdsområden medelst uppförande av särskilda skolhem för fortsättningsskolans elever. Dylika skolhem skulle enligt vad motionärerna framhållit få särskild betydelse för de vidsträckta skoldistriktet inom övre Norrland, där de på skolorten befintliga inackorderingsmöjligheterna i allmänhet till fullo utnyttjades för folksko-lans behov. Den framkastade tanken kan förefalla tilltalande. En skol-hemsinstitution som den ifrågasatta torde emellertid ställa sig relativt kostsam med hänsyn till fortsättningsskolans struktur. Därtill kommer, att fortsättningsskolans ställning och uppgift torde bli föremål för en in-gående omprövning inom 1940 års skolutredning. Skulle den anordning, motionärerna ifrågasatt, finnas ändamålsenlig och genomförbar, synes det böra ankomma på skolutredningen att i ämnet framlägga förslag.

I de likalydande motionerna I: 205 och II: 289 har slutligen yrkats, att folkskolans besparingssakkunnigas förslag om statsbidrag för färd med av skolbarnen själva framfört fordon skulle genomföras såsom en försöksanord-ning under en tid av tre år. Departementschefen har icke ansett sig kunna förorda de sakkunnigas förslag på denna punkt. Riksdagen får emellertid erinra, att ehuru skolöverstyrelsen och statskontoret ställt sig avvisande till ifrågavarande förslag, har detsamma dock tillstyrkts av det långt över-vägande antalet folkskolinspektörer, flertalet länsstyrelser och domkapitel samt av riksräkenskapsverket.

Riksdagen har i det föregående beträffande skolskjutsar vid folkskolan uttalat sig för en undersökning, huruvida icke nämnda skjutsar skulle kunna i viss mån förbilligas och rationaliseras. I konsekvens härmed synas besparingsförsök vid anordningen av skolskjutsar i fortsättningsskolan icke böra avvisas. Utom de möjligheter till ekonomiska besparingar, som det föreliggande förslaget innebär, torde även önskvärdheten av spar-samhet med landets förråd av drivmedel för motorfordon motivera en för-söksanordning med statsbidrag till av eleverna själva drivna fordon. Skol-överstyrelsen har bland annat anfört, att den erforderliga kontrollen över här ifrågasatt statsbidrag skulle vara svår att ordna. Riksdagen vill i anled-ning härav understryka, att det här är fråga om ett statsbidrag till *skol-distriktet*, och att det måste ligga i dessas intresse att bidraget icke miss-

brukas. Det synes icke heller svårare att från statens sida utöva kontroll i fråga om nu förevarande anslag än beträffande andra till skoldistriktens utgående bidrag. Även i dessa fall är man hänvisad att lita på de kommunala förtroendemännens uppgifter. Riksdagen har i likhet med motionärerna ansett önskvärt, att den föreslagna anordningen finge under någon tid, exempelvis tre budgetår, försöksvis tillämpas för att praktisk erfarenhet må vinnas rörande dess ändamålsenlighet. Riksdagen bifaller alltså vad i motionerna I: 205 och II: 289 i förevarande avseende yrkats. Med hänsyn härtill har förevarande anslag syntts kunna i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag sänkas med 50,000 kronor till 500,000 kronor.

Under återopande av vad ovan anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till de likalydande motionerna I: 219 och II: 274 ävensom till de likalydande motionerna I: 205 och II: 289,

1. godkänt följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 537,500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 90,600
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 83,100

Summa kronor 711,200;

2. till *Folkskolinspektionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1941/42 anvisat ett *förslagsanslag* av 711,200 kronor;

3. till *Folkskolinspektionen*: *Omkostnader* för budgetåret 1941/42 anvisat ett *förslagsanslag* av 200,000 kronor;

4. medgivit, att för budgetåret 1940/41 gällande grunder för provisorisk avlöningsförstärkning och provisoriskt dyrortstillägg åt vissa lärare vid folk- och småskolor m. fl. skola med av föredragande departementschefen angiven jämkning äga tillämpning jämväl för budgetåret 1941/42;

5. till *Folkskolor m. m.*: *Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* för budgetåret 1941/42 anvisat ett *förslagsanslag* av 134,400,000 kronor;

6. medgivit, att ur sistnämnda anslag må, om och i den mån behov därav prövas föreligga, utgå statsbidrag till undervisning för svenska barn i utlandet, dock med sammanlagt högst 26,500 kronor;

7. till *Folkskolor m. m.*: *Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* för budgetåret 1941/42 anvisat ett *förslagsanslag* av 275,000 kronor;

8. till *Folkskolor m. m.*: *Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor* för budgetåret 1941/42 anvisat ett *förslagsanslag* av 345,000 kronor;

9. till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem för budgetåret 1941/42 anvisat ett förslagsanslag av 1,350,000 kronor;

10. till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn för budgetåret 1941/42 anvisat ett förslagsanslag av 2,200,000 kronor;

11. till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisat ett reservationsanslag (B) av 300,000 kronor;

12. godkänt av riksdagen i det föregående angivna ändringar i gällande grunder för statsbidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid fortsättningsskolor;

13. till *Fortsättningsskolor*: Bidrag till avlöning åt lärare för budgetåret 1941/42 anvisat ett förslagsanslag av 4,200,000 kronor;

14. godkänt av riksdagen i det föregående angivna ändringar i gällande grunder för statsbidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet;

15. till *Fortsättningsskolor*: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet för budgetåret 1941/42 anvisat ett förslagsanslag av 500,000 kronor.

Stockholm den 6 juni 1941.

Med undersåtlig vördnad.
